

לפני עור לא תתן מכשול שבוע ג'

נתינת והשגת אוכל למי שיודע שלא יברך

- גמ' חולין קז: [1]
טור או"ח סימן קס"ט וב"י שם [2]
Optional ליתן לעני בתורת צדקה
ב"ח שם [2-3] מג"א ט"ז סימן קס"ט ב [3]
משנה ברורה סימן קס"ט ס' ב' [4-5]

להזמין אורחים לסעודת שבת וידוע שיחזירו לביתם במכונית

- שו"ת אגרות משה [6]
שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן [7]
שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן שנ"ח [7]

לפני דלפני לא מפקדינן

- מתני' ע"ז יג: [8]
גמ' ע"ז יד. עד [8]

אם בודאי מכשול מפקדינן

- תרומת הדשן חלק ב סימן כ"ז [9]
וי"ח ב"ח יו"ד סימן סוף סימן קל"ט [9]
שלחן ערוך יו"ד קל"ט טו [10]

גדר של לפני דלפני

פתחי תשובה יו"ד סימן קנ"א –א [11] שו"ת חתם סופר ח"ו סימן י"ד [11]

This week's learning is dedicated
לזכר נשמת אבי מורי
ר' יחיאל ישראל בן אלכסנדר חיים ע"ה
מאת משפחת עקיבא הירט

קסט א ואח"כ מביאים לפניו לאכול וכל דבר שמביאים קסט א ואחר כך וכו'. נראה דרבינו סובר דמ"ש חד ספי ליה לפניו שיש לו ריח וכו' דגרסינן בכתובות פרק אע"פ (סא.) הכל משהין לפני השמש וכו' עד ומר לא משתעי אליהו [צפנין] השמש וכו' דלע"פ שמן הדיו מצי להשהות עד שיגמור סעודתו מכל מקום מדת חסידות עבד דספי ליה מכל מינא ומינא מיד נחלחל סעודה ומשום הכי כתב מדת חסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין. והצ"י כתב דלכן כתב רבינו צריך ליתן ממנו מיד לשמש משום דאיתא התם הנהו חרי חסידי מר קדים ספי ומר מאחר ספי דקדים ספי אליהו משתעי נהדיה דמאחר ספי לא משתעי אליהו נהדיה דמאחר ספי לא משתעי אליהו נהדיה דמאחר ספי לא נ"ל אלא מהך עובדא שהציא רבינו נמי משמע הכי כדפירשתי:

הלכות ברכות שבסעודה

סימן קסט

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] מאיזה תבשיל צריך ליתן לשמש: אימתי לא יתן פרוסה לשמש: אסור ליתן לו פרוסה אלא אם כן יודע שנטל ידיו: [ג] אימתי צריך השמש לברך על כל דבר ודבר שנותנים לו ואימתי אינו צריך:

ב ואסור ליתן לו פרוסה אלא אם כן יודע בו שנפץ ידיו. צפרק כל הנשר (דף ק"ו) מימלא דרבי יורא אמר רב לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו ורבותא קאמר דאפילו לתוך פיו דליתו נוגע בו והוא אמינא אוכל מחמת מאכיל אין צריך לטוול ידיו קמשתע לן דאוכל מחמת מאכיל צריך לטוול ידיו ואין צריך לומר דליתן לידו אסור דאפילו אם חמלא לומר דאוכל מחמת מאכיל אין צריך לטוול ידיו כיון דליתו נוגע במאכל אבל הכא דנותן לידו נוגע במאכל הוא ויהא אוכל בלא נטילת ידים. וצ"י כתב וזה לשונו ומדברי רבינו נראה דלמחר פיו לאו דוקא

א (א) ואחר כך מביאים לפניו לאכול וכל דבר שמביאים לפניו שיש לו ריח ואדם תאב לו צריך ליתן ממנו מיד לשמש. ומיהו מדת חסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין. דגרסינן בכתובות הכל משהין בפני השמש פירוש שלא ליתן לו ממנו עד שיאכלו המסובין חוץ מבשר שמן כל השנה ויין ישן בתקופת תמוז שצריך ליתן לו מיד ואסיקנא כללא דמילתא כל דאית ליה ריחא ואית ביה קיוהא צריך ליתן לו אבזה בר איהי ומנימין בר איהי (ג) חד ספי ליה לשמעיה מכל מינא ומינא וחד לא ספי ליה אלא מחד מינא מר משתעי אליהו בהדיה ומר לא משתעי אליהו בהדיה. (ג) ומיהו לא יתן לו כל זמן שהכוס בידו או ביד בעל הבית דתניא לא יתן אדם פרוסה לשמש בין שהכוס בידו שמה מתוך שהוא טרוד בפרוסה ישפוך הכוס בין שהוא ביד בעל הבית דשמה יסתכל לראות מה שנתנו לשמש וישפוך הכוס. (ד) ואסור ליתן לו פרוסה אלא

ובתב ה"ר יונה צפרק אלו דברים (ברכות מג: ד"ה מן) אהא דלא יתן פרוסה לשמש וכו' דדוקא לשמש אבל שאר בני הסעודה יכולים לתת זה לזה כשהכוס ביד בעל הבית שמתוך שהוא זימן אותם אינו מקפיד במה שהם נותנים אלו לאלו ולא מיישגין לקלקלה: **ומ"ש ואסור ליתן לו פרוסה אלא אם כן יודע בו שנפץ ידיו.** גם זה צריכתא סם השמש שלא נטל ידיו אסור ליתן פרוסה לתוך פיו ומדברי רבינו נראה דלמחר פיו לאו דוקא אלא אפילו לידו נמי אסור: **ב ובתב ה"ר יונה** צפרק אלו דברים (שם ד"ה לא) יש למדין מכאן שאין ראוי לתת לאכול אלא למי שידוע בו שיצרך וגראה שזימן שמתכוין לעשות מזה שנותן צדקה מותר עד כאן ואין דבריו נראים דהא ליתן לשמש נמי מזה הוא ואפילו הכי לא יתן לו אלא אם כן יודע שנטל ידיו:

דרכי משה

קסט (א) גרסינן ריש שלשה שאכלו (מה.) השמש שהיה משמש על שנים הרי זה אוכל עמהם אע"פ שלא נתנו לו רשות היה משמש עם שלשה הרי זה אינו אוכל עמהם אלא אם כן נתנו לו רשות:

פרישה

קסט (א) ואחר כך מביאים לפניו לאכול וכל דבר שמביאים לפניו שיש לו ריח ואדם תאב לו צריך ליתן ממנו מיד לשמש. ומיהו מדת חסידות הוא ליתן לו מיד מכל מין ומין. דגרסינן בכתובות הכל משהין בפני השמש פירוש שלא ליתן לו ממנו עד שיאכלו המסובין חוץ מבשר שמן כל השנה ויין ישן בתקופת תמוז שצריך ליתן לו מיד ואסיקנא כללא דמילתא כל דאית ליה ריחא ואית ביה קיוהא צריך ליתן לו אבזה בר איהי ומנימין בר איהי (ג) חד ספי ליה לשמעיה מכל מינא ומינא וחד לא ספי ליה אלא מחד מינא מר משתעי אליהו בהדיה ומר לא משתעי אליהו בהדיה. (ג) ומיהו לא יתן לו כל זמן שהכוס בידו או ביד בעל הבית דתניא לא יתן אדם פרוסה לשמש בין שהכוס בידו שמה מתוך שהוא טרוד בפרוסה ישפוך הכוס בין שהוא ביד בעל הבית דשמה יסתכל לראות מה שנתנו לשמש וישפוך הכוס. (ד) ואסור ליתן לו פרוסה אלא

קעב

בית חדש אורח חיים קסט"קע הל' ברכות שבסעודה בית יוסף

אלא אפילו לידו נמי אסור עכ"ל ולכאורה קשה דמאי אפילו לידו אדרבה כל שכן לידו לאסור וכן כתב ב"י עמנו לעיל סוף סימן קס"ג כל הנשר שם אמר רב השמש מנכר על כל כוס וכוס ואינו מנכר (קמב ד"ה ומ"ש והמאכל) עיין שם ואפשר לידו איכא למימר דיניענו על כל פרוסה ופרוסה ורבי יוסמן אמר מנכר על כל פרוסה ופרוסה עד לאחר הסעודה ויטול ידיו ואכלנו הכי אסור דמסתמא אכלנו מיד בלא נטילה: כתב ה"ר יונה בסוף פרק אלו דברים יש למדין מכאן שאין ראוי לתת לאכול אלא למי שידוע בו שיכרך ונראה שכיון שמתכוין לעשות מצוה שנותן בתורת נדקה מותר עד כאן ורלונו לומר דידוע שלא נטל ידיו אם נותן לתוך פיו או לידו כדי לאכלו [מיד] עובר משום ולפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט יד) אבל צמי שאינו יודע בו אם יכרך אם לאו בשעה שנותן לו אינו עובר כלום אלא אדרבה מקיים מצוה נדקה ואם אין העני מנכר הנותן נדקה אינו עובר בזה על לפני עור בשעת נתינה וקיים מצוה נדקה ואפילו יודע בו שהוא עם הארץ גמור ולא יכרך כלל לא מפני כך ינטל מצוה נדקה ומה שהשיג על זה הדין נראה לי דלמיה השגה: | ומ"ש שאז יודע שיתנו לו כ"כ צרכו. מלשון שיטתו

סימן קע

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] אין משיחין בסעודה: היוצא חוץ לסעודה אימתי נוטל ידו אחת ואימתי נוטל שתיהן: [ב—ג] מנהגי דרך ארץ שבסעודה:

א (6) אין משיחין בסעודה ואיתא בירושלמי אפילו מאן דעטיש בגו מיכלא אסור למימר ליה אסותא משום סכנתא. גרסינן בפרק אמר להם הממונה (3) הלכה בסעודה אדם יוצא להטיל מים נוטל ידו אחת אותה ששפשף בה. (4) דיבר עם חבריו והפליג נוטל שתיהן כיון שהסיח דעתו.

לו בלשון רבים משמע דנאל לומר דנעל הסעודה ובני ביתו יתנו לו לאדם חשוב כל האריך לו לסעודה זו עד שיהיה גם כן למי שמשמש לאדם חשוב כל צרכו וכן פירש הר"י (ברכות מז: דער ראשון) אבל רש"י פירש (ד"ה אי איכא) בדאיכא אדם חשוב בעומד השמש שיתן לו האדם חשוב לחם ככל הצורך ואם גם רבינו כך דעתו הוה ליה לומר שיתן לו כל צרכו בלשון יחיד:

קע פרטי רמזי דינים המחדשים המבוארים בזה הסימן
[כא] השמש אימתי אוכל עם המסובין
אף על פי שלא נתנו לו רשות:
[כב] השותה כוס מים או יין ומניח בו כדי שישתה חברו מה יעשה אם יקנח מקום נשיקת הפה או אם ישפוך דרך שם מהמשקה הנשאר:

א אין משיחין בסעודה. נפרק קמא דתעניות (ה:):
ואיתא בירושלמי. נפרק כ"ל מנכרין (ה"ו): גרסינן בפרק אמר להם הממונה הלכה בסעודה וכו'. (ימא ל.) ופירש רש"י כלומר הלכה זו אמרו בהלכות סעודה אדם שלא ממך הסעודה

להשמיך נוטל ידו אחת וכו' וכתוב בהנחות אשירי פ"ב דברכות (סי יא) היכא שיצב בסעודה ויאל והטיל מים ולא שפסף גיטות וידוע שלא נגע במקום הטינופת חוזר לסעודה ואינו צריך לטול ידיו אבל המיסק את רגליו פירוש שעושה גדולים ההוא ודאי צריך נטילה ע"כ: ועל לא שנו אלא לשמות פירש רש"י שאינו צריך עוד לאכול אלא לשמות הוא נכנס שהיו רגילים להאריך לשמות בשמיה אחר המזון ומיהו צריך

מן אברהם נ"י

א"ח קע הלכות בציעת הפת

פ"ו מן חוד

אורח אחר מתן לחכמו מלאך שומע כלם פכל משמע ללחך של זמן אסור ליתן: ה' שנטל ידו. משמע דוקא גבי שמש חיישינן מחזק סעודה יסכה מליטול וכו' כרשי' אך כתר' משמע שאילו בלא חיישינן פ"ן ס"ב: ויש מקל' ויל' דאם יודע בדאי' שלא יכרך אסור. ועיין כ"י וסג"ח כ' חל דוקא בעלילת ידים אסור דחייק נעשה שנותן יד כדי לאכול שובר מצוה למי שר' וגו' אבל בברכה בשעת שנתנו חייב שובר ולא אחר כך לא יכרך מה מליט לפנות: ז' שחזר כנאך. ר"ל דאם היה דעתו בשעת ברכה לראשון של כל מה שיתנו לו (°) אין צריך לברך וכו' שכתב סוף סי' קצ"ו וכו' סימן קצ"ט סי' וכן כתב הרמ"ב סי' קצ"ד גבי שמיית מים:

(ג) נפרק נדקס. זה דעת כרשי' ומלאך שפסו דמנח' נדקס ר"ל דאם יודע דאם יסול ידיו ואין שם מלאך מדי ודאי נדקס וספקה כ"י הא ליתן לשמש נמי מלאך ר"ל ואם אין ליתן לו לא צ"י יודע שנטל ידיו ור"ל דהשמש יכנס תחתיו ולא ירע לכתוב אלא יסרהו מלאך של כספילם מלאך בלא שמתוך כך יקלף ולא ירע לקבל ויחבול מלאך נדקס: ד' כל צרכו. משמע נטול לא כ' מפת ומלאך דישם דקדק כש"ס דדוקא כשה יסיר סמ"ח את המסובין שיתנו להשמש ולא דוקא מה אלא כל דבר שפא חייב ליתן כנאך תחלת סי' זה אבל כשה שחזר מזה תמיד צריך לברך על כל מה שיתנו דשחזר לא יחשב פסו כהסדות ואין סמ"ח מצינו על כך כיון שחזר סמ"ח:

קע (א) ששפסף כס. סי' דים לשפסף

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קסט

עא באר הגולה

קסט דין שמש הסעודה. ובו ג' סעיפים:

א כמות ק"א
ב חולין ק"ז ג שם
ד רבי יונה בספ"ח
זכרונות נפש י"ח

א * כל דבר שמביאין לפני האדם (א) שיש לו ריח והאדם תאב לו (ב) * צריך ליתן ממנו (ג) * לשמש (ה) מיד ומדת חסידות הוא ליתן לו * מיד (ד) מכל מין (ז) ומין (ה) כולל יתן לו כל זמן שהכוס (ו) בידו או (ז) ביד בע"ה (דוקא לשמש אבל לאחר שנסעודה מותר (ח) ליתן (ג) צי הא' גוגל) (הר"י ס"פ אלו דברים) יואסור (ט) ליתן לו פרוסת פת אא"כ יודע בו שנטל ידיו: ב (י) ילא יתן לאכול אלא * למי שידע בו שיברך. יש מקילין אם נותן לעני (יא) צמורת (ד) נדקה (הר"י ס"פ

באר היטב

מכל מין ומין וגם אלו מניחים לעצדים להוליך כליו אחריו לביט המרחץ ולנעול מנעליו דהו כאלו התנה צדק שלי"ה. וכתב המ"א ונ"ל דצנין המאכל לא מהני חנאי כיון שהטעם משום נערה. ודוקא בשמש שעומד ומשמש בסעודה כמ"ש רש"י אבל אם הוא מיסב בשלחן לית לן זה ע"כ ע"ש. ונבסיתן ק"ע ס"ק ח' כתב אפילו אינו משמש בסעודה רק מבשל האוכל אפילו אין מוונתיו עליון: (ג) ככה"ג. דאין צעה"כ מקפיד אם אורח א' נותן לחברו מאחר שזמן כולם ולאחר שלא זמן אסור ליתן מ"א: (ד) נדקה. ואם יודע צדאי שלא יטול ידיו ושלל יברך אסור. והב"ח כתב דוקא בנט"י אסור דחיקף בשעה שנותן לידו כדי לאכול עובר

ביאור הלכה

* כל דבר וכו'. היינו אפילו הביאו לו כמה מינים שיש בו ריחא וקיוהא נרץ ליתן לו מכל דבר נכן משמע צמורת ע"ש: * צריך ליתן ממנו וכו'. ומסתברא דכשיש לו משרת שהשכירו לשנה ואחר לו נחלה שאינה שבתא לי דבר שיש בו קיוהא וריחא אזי מרשה לן שחטטוס מתחלה דקני בה: * לשמש. ואפילו אינו משמש בסעודה רק מבשל המאכל ואפילו אין מוונתו עליו ומ"א לקמן בסיתן ק"ע סק"ח] וכש"ס משמע עוד ביותר דאפילו נאדם דעלמא שאינו משמשו אם ארע שעומד שם בשעה שמביאין לו דבר ריחא וקיוהא נרץ ליתן לו מעט לטעום כדי שלא יפול לידו ויבטל ויבטל דמילתא דר"ה שם וכן השו"ע דנקטו דנים בשמש אפסר משום דאורחא דמלחא נקטי שהשמש צדאי עומד שם בשעה שמביאין משא"כ נאדם אחר אינו נרץ שישב בשעה שאוכלין. ואפשר דמטעם זה המנהג בכל ישראל כשאלם נכנס לביט חברו בשעה שאוכלין קורין לו לאכול: * מיד. עיין במ"ז וטוה הדבר דכל דין זה הוא במקומות שאין המשרת אוכל מאותן מיני מוונות שנותן לבעה"כ לפיכך נפשו מחלוק לזה משא"כ במקומות שהמנהג שגם המשרת אוכל מאותן האכליות שמביא לבעה"כ אע"פ שעדיין לא אכל מזה אינו חייב לאקדומי' ודמי למה שפסק המ"א במסב עמו על השלחן דלית לן זה ואפשר דמטעם זה אין נוהגין העולם ליזהר בה: * למי שידע בו שיברך. ומסתברא דצמורתא לכשר קני:

שמש עליו צעין רעה (משום דשמה יסגר לאורחים) ומרתת ישפך הכוס מידו: (ז) ביד בעה"ב. כנ"ל דשמה יקפיד צעה"כ ומתוך כעסו ישפך הכוס מידו ויהיה קלקלה בסעודה. יש אומרים (ח) דאף צעה"כ צעמנו לא יתן לשמש כשהכוס צד השמש ג"כ מטעם הנ"ל דמתוך שהוא טרוד בלקיחת הפרוסה ישפך הכוס מידו ויהיה קלקלה בסעודה: (ח) ליתן בכה"ג. פי' דאחר צני הסעודה יכולין לתת זה לזה כשהכוס צד צעה"כ (ט) שמאחר שהוא זמן אורח אינו מקפיד צמה שהם נותנים זה לזה ולא חיישין לקלקלה (הר"י) ומוכח מזה (י) דלאחר שלא זמן אסור ליתן (אחרונים): (ט) ליתן לו וכו'. פי' (יא) להשמש דחיישין שמה מתוך טרדתו ישכח מליטול ידיו אבל נאחר לא חיישין לזה אא"כ רואהו שרואה לאכול צלי נטילה (יב) ויש מחמירין בה אף כשהוא נותן צמורת נדקה צדאי יש להקל. כדלקמיה בס"ז בהג"ה: ב (י) לא יתן לאכול וכו'. נלמד מסעיף הקודם אף לפי סברה קמיתא דדוקא להשמש משום טרדא א"כ אין מקור לדון זה אם לא שידע בו שלא יברך שבה כו"ע מדוד דאין נותנין לו: (יא) בתורת צדקה. דלא מפקעין מזה נדקה בשביל שיש שמה לא יברך ואע"ג דגבי שמש בסעיף הקודם חיישין החס הנתינה

שער הציון

(א) רש"י שם שנות הנמרא או קיוהא וכ"כ בלש"ס: (ב) מ"א וא"ר ומגן גבורים דלא כפמ"ג: (ג) ולפ"ז גם צמיתו אפילו אם נמא דהו כהמנה כיון שכל מוונתיה עליו כשאר צ"ב ג"כ לא מהני [אם לא שהמנהג הוא שישב עמו על השלחן וכדלקמיה] ונרץ ליזהר בה: (ד) אחרונים: (ה) אחרונים וכן משמע ממחמת לשון הרמב"ם פ"ו מהלכות גרוס וכן מנא"ר בקיור פסקי הרא"ש בפרק אע"פ: (ו) רש"י: (ז) מ"א וס"א: (ח) עיין בלש"ס שרד ופמ"ג: (ט) כשהכוס צד האורח אפשר דלא שייך באורח טעמא דטרוד צפרוסה כמו בשמש ועיין בפמ"ג ובמאמר מרדכי בה: (י) היינו אפילו כשאין הכוס צדו אין ליתן לו פרוסה דאין אורח מכניס אורח [פמ"ג]: (יא) מ"א ממשמעות רש"י באלפסי פרק א"ד וכן סתם המ"א להקל בה והרמב"ם לא העתיק כלל דינא דרבי לענין שמש רק העתיק לשון הברייתא דמשמע משם דוקא כשיודע שלא נטל ידיו ע"ש בפ"ו מה"ז דין י"ט: (יב) תר"י:

הלכות דברים הנוהגים בסעודה סימן קסט קע

ה מולין ק"ו אלו דברים: ג ה"ה שמש מברך בורא פרי הגפן על (כל) כוס וכוס שיחנו לו לפי (יב) שהוא
 א תענית ה' (ה) כנמלך וברכה אחרונה אינו מברך אלא לבסוף ואינו צריך לברך על כל פרוסה ופרוסה אם יש
 ב ירש' פרק ו' דברכות ג יומא ל' (יג) אדם חשוב בסעודה שיודע שיחנו לו כל צרכו מפת ואם אין אדם חשוב בסעודה צריך לברך
 * (נלע"ד דכאן חייב * (יג) אדם חשוב בסעודה שיודע שיחנו לו כל צרכו מפת ואם אין אדם חשוב בסעודה צריך לברך
 חושב לבדו בסעודה * (יג) אדם חשוב בסעודה שיודע שיחנו לו כל צרכו מפת ואם אין אדם חשוב בסעודה צריך לברך
 וכן משמע ל' הנהגה אשירי וא"כ לא
 ש"ך לומר שיטול משום חסדא

קע דברי מוסר שינהג אדם בסעודה. ובו כ"ב סעיפים:

א (א) אין משיחין (א) [א] בסעודה (ב) שמא יקדים קנה לו שטח ע"פ (פי' שטחנו אר"י נלע"ו) בסעודה אסור לומר לו אסותא יהיו מסובין בסעודה ויצא אחד" להטיל מים (ג) נוטל ידו אחת (ז) [צ] (ד) ששפשף בה ואינו נוטל אלא בפני כולם שלא יחשדוהו שלא נטל" (ה) * ואם לא שפשף (ה) אינו נוטל כלל * אם לא נגע במקום טעופת אצל אם עשה נכרי (ו) ודאי נריך נטילה (הגהות אשירי פ"ב

שערי תשובה

משום לפני עור וגו' אצל ברכה בשעה שנתנו אינו עובר ואם אח"כ לא יברך מה עלינו לעשות: (ה) כנמלך. ואם היה דעמו בשעת ברכה ראשונה" עם כל מה שיחנו לו א"ל לברך עיין סימן קע"ט. [אצל הט"ו נסימן קע"ט כתב דלא מהני דעמו כיון שאין לו ברור שיחנו לו עוד וז"ע לדינא]:

(א) בסעודה. אפילו בד"ת: (ב) ששפשף. ונריך לברך ענט"י ויברך תחלה ענט"י ואח"כ אשר יר מ"א והט"ו כתב שא"ל לברך ענט"י עיין סי' קס"ד ס"ק ה' נט"ו ובסי' קס"ה ס"ק א' נמ"א ומיהו אם אינו רוצה לאכול רק לשמות א"ל לכו"ע ברכת ענט"י דמשום חששא א"ל ברכת מ"א ועיין יד אהרן סימן קס"ד:

משנה ברורה

לאו בתורת נדקה הוא שנותן לו בעבור שמשמו [ל"ת] אך אם יודע בודאי שלא יברך אסור ליתן לו אף בתורת נדקה ודוקא אם מתוך יתנו לו עוד (יג) אך אם היה דעמו בשעת ברכה ראשונה על כל מה שיצאו לו א"ל לברך: (יג) אדם חשוב וכו'. דמסתמא האדם חשוב ויהי שיתנו לו כל צרכו מפת ואינו נמלך מזה ומדנקט המחבר פת משמע דדוקא בפת ויהי הת"ח את המסובין שיחנו לו (יד) וה"ה כל דבר דלית ביה ריח וקיוהא דמבאר לעיל דנריך ליתן לו אצל נשאר דבר שהוא רק מדת חסידות נריך לברך על כל מה שיחנו לו בכל פעם ופעם דשמא הת"ח לא יחזיר על דבר שהוא מדת חסידות [ט"ו] ועיין במגן גבורים שמפקפק בדבריו: (יד) שנים שהיו אוכלין וכו'. ר"ל מידי דמחייב בימון (טו) ומסתברא דאין לו רשות רק לאכול מעט כדי שימחייב בימון וינטרף עמהם:

א (א) אין משיחין בסעודה. אפילו (א) בד"ת ודוקא בשעת אכילה גופא ומשום סכנה וכדלקמיה (ב) אצל צין תבשיל לתבשיל מותר (ג) ומנוה על כל אדם ללמוד תורה על שלחנו שכל שלחן שלא אמרו עליו ד"ת כאלו אכלו מוצאי מתים וכתב בשל"ה דילמוד משנה או הלכה או אגדה או ספרי מוסר ואינו יוצא במה שמברך בהמ"ו (ד) ועכ"פ יאמר איזה מזמור וטוב לומר אחר ברכת המוציא מזמור ה' רועי לא אחסר דהוא ד"ת ותפלה על מזונותיו: (ב) שמא יקדים וכו'. שששאל הקול נפתח אותו כובע שע"פ הקנה ונכנס בו המאכל ומסתכן [רש"י]: (ג) נוטל ידו אחת. ונריך לברך ענט"י (ה) אם רוצה לאכול [מ"א] ועיין מה שכתבנו לעיל בסוף סימן קס"ד נמ"ז בזה: (ד) ששפשף בה. ואם שפשף בשתי ידיו נריך לטול שניהם ואיחא בגמרא דמנוה לשפשף הנילוות של מי רגלים אם נתנו על רגליו (ו) שלא יראה ככרות שפכה וכו"ל נסימן ג"י: (ה) אינו נוטל כלל. צין לאכילה (ו) צין לשתייה: (ו) ודאי צריך נטילה. ולענין ברכת ענט"י יש מהאחרונים שכתבו שלא לברך גם כה ולעיל נסימן קס"ד" הכרענו דעת הח"א דבה נריך

שער הציון

(יג) מ"א ושאר הרבה אחרונים שהורחבים נסימן ק"פ ס"ה בשעה"ל ודלא כט"ו נסימן קע"ט: (יד) מפשטות לישנא דט"ו משמע דאפילו בדבר דלית ביה קיוהא מ"ת אינו הכרח שאדם דעלמא יקיים זה ולכן נמלך ומפמ"ג משמע בדבריו היפך זה ואינו מוכרח לדינא. גם מה דמשמע מט"ו דנפת בלדס חשוב מדינא נריך ליתן לו כ"ז מפת ולכן אינו נמלך ג"ו אינו מבאר כ"כ דהא מדינא השמש אינו אוכל עמהם ביחד כמו דאיחא ברמב"ם וא"כ הוא רק מדת טובה בעלמא שצפת נותנין לו כל צרכו ותלינן דמסתמא אדם חשוב יתנהג כן ואיחא דה"ה בכל דבר שהוא מדת חסידות: (טו) פשוט ועיין בל"ח בפרק כל הנשר שכתב דמסתמא זה אינו מברך ג"כ על כל פרוסה ופרוסה אפילו בלא אדם חשוב ולא אצין מנלן זה דמה שייכות כל פרוסה ופרוסה לצורך זימון ואפשר ששיגרא דלישניה דרמ"א שהעמיק דין זה לכאן גרס לו לומר כן אצל באמת הוא ענין צפ"ע ואידי דאחרי כאן נסימן זה בעניני שמש מה שנריך ליתן לו רק מזד המדה למדנו שפעמים שנטל איזה דבר מעצמו בלי רשות וכן מורה להמעין דמ"מ שהוא ענין צפ"ע: (א) מ"א וא"ר מגמרא: (ב) מסקנת א"ר: (ג) מ"א וש"א: (ד) ח"א: (ה) דאם רוצה רק לשמות א"ל ברכת כיון דעיקר הנטילה הוא רק משום חשש בעלמא שמה יאכל וכדלקמיה [מ"א] ובמאמר מרדכי חולק עליו בזה ע"ש: (ו) ונלל"ה הלא נריך לברך אשר יר וגם בהמ"ו וכשמי רגלים על רגליו הלא אסור לברך: (ז) ולא חיישין שיחשדוהו ששפשף בידיו דא"כ אף בינא לחון ולא הטיל מים כלל וינריך ג"כ נטילה שיחשדוהו שהטיל מים [מ"א וש"א דלא כלטש]:

הגהות ותיקונים: (א) צ"ל אחד מהם: (ב) צ"ל נטלו: (ג) על כל: (ד) סעיף י"ג: (ה) ס"ק י"ג:

אגרות או"ח מ"ה

נשאלתי מהרב ר' נפתלי קארלבוך מדעטראיט אם יש איסור לפני עור להזמין אנשים שיבואו להתפלל בשבת לביהכ"נ כשיודע שיחללו השבת בנטיעה במאשינעס. והשבתי דלהזמין את הרחוקים באופן שאי אפשר שיבואו בלא חלול שבת ודאי אסור, והוא עוד גרוע מאיסור לפני ע שהרי הוא עוד באיסור מסית. ואף שאיסור מסית לחיוב סקילה הוא רק מסית לעבוד עכרים, מ"מ לענין האיסור ועונש כלפי שמיא בכל החומר שאין טוענין למסית יש בכל האיסורים כמפורש בסנהדרין דף כ"ט שילף ר"ש בר נחמן א"ר יונתן מנין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני אף שלא היה חטא ע"ז אלא האיסור אכילה מעץ הדעת. חזינן שאיסור מסית יש לכל עבירה, אך שאין עונשין בדיני אדם רק על מסית לע"ז, אבל בדיני שמים יענש, ולא ילמדו עליו סגוריא.

ואיסור לפני ע יש אף באינם רחוקים כ"כ כשיודע שיתעצלו לילך ברגלים ויסעו במאשינעס אבל איסור

מסית ליכא באינם רחוקים. ואם אינה בלשון הזמנה אלא סתם הודעה ^{עושים} מעשים מנין ונותנים פרסים להבאים להתפלל שהכונה בעצם הוא רק לקרובים אבל ידוע שיבואו גם רחוקים במאשינעס מסתבר שאין בזה דין מסית ובדין לפני ע יש להסתפק. וצריכים לפרש ^{א"ר} שלא יתנו פרסים אלא לאלו שיבואו ברגליהם בזיתר.

ובדבר שרוצה להסתלק מלהיות מעמבער בבית הכנסת שהרבה מהמתפללים שם אין מתנהגים כשורה. דעתי נוטה שאין להסתלק כדי שיהיה מי שימחה בידם, ואין להתיימשך לומר שודאי לא ישמעו, כי מעט מן האור ^{דוחה} הרבה מן החשך, ולכן אולי תועיל המתנהג לזרבה איסורים. אך הוא כ"ז שמתנהגים בביהכ"נ כשורה, אבל אם ישנו ח"ו מסדר ביהכ"נ כגון שישלקו המחיצה שבין אנשים לנשים או שישנו אף במקצת סדר התפלה וקה"ת מחייבין כל יראי ה' להסתלק מלהיות מעמבער שם.

משה פיינשטיין

שבט הלוי חלק ח' סימן קסה

שאלה

ו. מה הדין בהזמנה לשבת כשידוע שיהג צרכי.

תשובה

אסור להזמין לשבת אם ידוע שיהג צרכי, ויש לפעמים

לפני עור דאורייתא ולפעמים דרבנן. [ע"ע לקמן סי' רנו-ב]

שו"ת תשובות והנהגות ח"א סימן שנ"ח

סימן שנח

**שאלה: בן בעל תשובה מזמין הוריו
לסעודת ליל שבת ויודע שיחזרו
לביתם במכונית.**

הנה טענת הבן היא שבדרך זו הוא מקרב את הוריו ליהדות, רק שחושש במה שמכשילם לחלל שבת, אבל מאידך הם בלאו הכי מחללים שבת ולא איכפת להם. רק תקותו שלאט לאט יתקרבו, ולדבריו כבר

נראה ^{דברי החממה} דואה התקדמות שיש אצלם כבר גישה אחרת לדת, ותולה הדבר בזה שמקרב אותם ומזמינם אף שנוסעים בחזרה הביתה, אבל שואל שמא אסור משום איסור לפני עור.

נראה שיסוד האיסור דלפני עור הוא דומיא דעור שמכשילו, אבל אם כוונתו רק לטובת עצמו לא נקרא מכשיל, אלא כמו שרופא מנתח לא נקרא מכה חבירו, כך כאן הלוא אין כוונתו להרע לו או לייעץ לו עצה שאינה הוגנת, אלא שמקוה בזה להדריכם ולקרנם לדרך האמת, ומה שחבירו מחלל שבת עי"ז אינו אלא עושה רעה לעצמו ולכן אין בזה איסור לפני עור, וכיון שאינו מצוה אותם לנסוע, ואדרבה, הודיע להם שמצטער בכך, תו אין כאן חיוב ערכות להפרישם במחללי שבת בפרהסיא, וע"כ נראה שגם איסור לפני עור אין בזה שכוונתו לטובתם. (ועיין ש"ך ודגו"מ יו"ד קנ"א שאין חיוב להפריש מומר מאיסור).

אמנם חילול השם יש כאן, שבאים לביתו במכונית בפרהסיא בעצם יום השבת, ולכן יש לראות שעכ"פ לא יחנו את מכוניתם סמוך לביתו במקום שירגישו שבאו במיוחד אצלו, כי בעון חילול השם אחד שוגג ואחד מזיד ואין תלוי במה שמכוין לטוב, ונראה שישתדל כפי כחו למונעם מחילול שבת, אבל אם זה אי אפשר ומרגיש שיש בזה תועלת להחזירם למוטב, לא ימנע לעשות מפני איסור לפני עור, רק יקרב אותם כפי האפשר, ושמאל דוחה וימין מקרבת, ויזהר ויודיע אותם תמיד חומר חילול שבת ומתיקות שמירתה ובעזרת השי"ת יחזיר אותם למוטב, ואין לך כיבוד אב ואם כמוהו.

מתנ' ע"ז יג:

נשנוי גזרה משום קדשי מוצח והתם אסור משום שחטי חוץ אלא שפיר קא משני⁽¹⁾: **עבר** עובד כוכבים. טעמא דמכניסו תחת כנפי שכינה דחייב בכל המלות שהנשים חייבות דגמרינן לה לה מאשה (גיטין דף מה:): **והרועין** בהמה דקה. שלהן אכל של אחרים לא דאין אדם חוטא ולא לו כדאמר צפרק קמא דכ"מ (דף ה:): גבי ההוא רעיא: **הכא** נמי משום מיעוטן.

ואידך דמפרש מפני שמכניסו סבך דלא שייך בעצד מיעוטיהו דלדבריה הו' ממעט ישראל שאוכל משלו: **רבי** ידמיה זבן פיתא. וא"ת והלא פת עובדי כוכבים אסורה ו"ל דמיייר צמקוס שאין פלטיר ישראל כדאמרין לקמן פרק שני (דף לה:): ועוד ו"ל דמיייר

קבוע זבון: **מתנ' יא** ואלו דברים אסורים למכור לעובד כוכבים איצטרוכלין ובנות שוח ופטומרות ולבונה ותרנגול הלבן ורבי יהודה אומר מותר למכור לו תרנגול לבן בין התרנגולין ובזמן שהוא בפני עצמו קוטע את אצבעו ומוכרו לו לפי שאין מקריבים חסר לעבודת כוכבים וישאר כל הדברים שתמן מותר ופירושן אסור ר"מ אומר אף דקל מב וחצב (ונקלב⁽²⁾) אסור למכור לעובדי כוכבים: **גמ'**

לה: ⁽¹⁾ מוכר לו תרנגול לבן בין התרנגולים. לקח עובד כוכבים משראל תרנגולים הרבה מותר למכור ביניהם תרנגול לבן דכיון דשקיל מניה אחרני לאו לעצדת כוכבים קא צעי להו: ⁽²⁾ שתמן ופירושן. מפרש צמקוס: דק"ף מב חצב ונקלב. מפרש צמ' גמ'

בשוק של עצדת כוכבים דשקלי מניה מכסא ומהנה: אי"מ"א היה רבי יוחנן באתרא. דשקלי מכסא מצעלי צמים הוה אסר ליקח אפילו מצעל הבית והשתא (ה) דר' ירמיה קיס לן דשקלי מצעלי צמים: שאינו קבוע. ולא מסיק מוכסי אדעמיהו למיגצי מיימיהו דלא תגר ולא צעה"צ קצוע: **מתנ' יב** איצטרוכלין ובנות שוח. מפרש צמקוס: אסור למכור לעובד כוכבים. דלדוכך עצדת כוכבים קצעי

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה יד.

תורניתא (א). פ"ה מין ארו כדאמר' צר"ה (ג. וסא) בעשרה

מיני ארזים שטה תורניתא וקשיל דבסמון פרץ מההיא וכל שאין לו עיקר ופ"ה שאין לו עיקר מתקיים בדרך צימות הגשמים ואי תורניתא ארו הוא הא יש לו עיקר מתקיים ועוד קשיל לפירושו הרי תצאה דאין לה עיקר צימות

הגשמים ויש לה שביעית ועוד קשיל אי תורניתא אילן הוא תורניתא הוא דלא מוצינן הא שאר אילנות מוצינן והא תמן (לקמן יט:): אין מוכרין להם צמחוד לקרקע דהכי דייק לקמן גבי דקל טב לכך פר"ת דתרי גוונא תורניתא מינה וההיא דהכא הוא מין אדמה כעין כצרימא פי' גפריית שאין לה עיקר שורש בקרקע לא צימות החמה ולא צימות הגשמים אלא תצאה יש לה עיקר צימות החמה ומשום הכי פריך עלה מההיא דשביעית וכה"ג פריך בשבת פרק ר"ע (דף ז.) גבי כצרימא וגם רש"י פירש שם כן שתורניתא דהכא כעין כצרימא: **בנות** שוח. לכאורה משמע דפירי גרוע הוא מדאוספו עליהם אכל מעיקרא לא הוו נהגו צהו שביעית וכן משמע בריש מס' דמאי (פ"ה) דלא נחשדו עליהם עמי הארץ דתמן הקלין שדמאי השיתין והרימין

תורניתא. מין ארו והיא שטה כדאמר צר"ה (דף כג:): הוסיפו עליהן. לענין שביעית: כ"ז שאין לו עיקר. להתקיים בדרך צימות הגשמים כגון קישואין ודילועין וכיוצא בהן: אין לו שביעית. ומותר לעשות מהן סחורה ואיני מלואה להפקידן: פירי דארזא. גלג"ט:

בפוטומרותיהן שנו. פוטומרות דמתנ' לאו מין הוא אלא נפשיה אלא ה"ק אין מוכרין להן כל אלו איצטרוכלין ובנות שוח בעוקליהן לפי שחולין אותן בפני עצדת כוכבים ודרכן לעובדן צדק: לבונה זבה. מין לבונה היא: ש"שעה מנין. משקל שלשת מנין דהא ודאי לסחורה קא מכין: א"פני מפקדינן. על לפני עור אנו מלוצין שלא ליתן מכשול בצד האסור לו וכל הני דאסרינן לוצי להו משום לפני עור לא תתן מכשול (ה) דפן נח מחסה על עצדת כוכבים: א"פני ד"פני. כגון הכא דהאי ודאי לאו לעצדת כוכבים קצעי ומשום דלא ליזדן איהו לאחרני (ג) ומקטרי לא מפקדינן למיסר: מותר למכור לו. לעובד כוכבים תרנגול לבן כיון דלא אידכר לכן לאו לעצדת כוכבים קצעי: אי"מ"א דאמר תרנגול לבן צמי. וא"ל ישראל לא מוצינא לך אלא צהדי

מאי איצטרוכלין תורניתא ורמינהו הוסיפו עליהן אלכסין ואיצטרוכלין מוכססין ובנות שוח ואי סלקא דעתך איצטרוכלין תורניתא תורניתא מי איתא בשביעית (והתנן⁽¹⁾) ⁽²⁾ א"ה הכלל כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין לו שביעית אלא אמר רב ספרא פירי דארזא וכן כי אתא רבין א"ר אלעזר פירי דארזא: בנות שוח: ⁽³⁾ אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן תאיני חיוראתא: ופטומרות: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בפוטומרותיהן שנו: **לבונה**: אמר רבי יצחק אמר ר"ש בן לקיש לבונה זבה תנא ⁽⁴⁾ ומכולן מוכרין להן חבילה וכמה חבילה פירש ר' יהודה בן בתירא אין חבילה פחותה משלשה מנין וליחוש דלמא אזיל ומזבין לאחרני ומקטרי ⁽⁵⁾ אמר אביי ⁽⁶⁾ אלפני מפקדינן אלפני דלפני לא מפקדינן: ותרנגול לבן: א"ר יונה א"ר זירא

תרומת הדשן חלק ב' סימן כ"ז

סימן בז

שלומך יסגא לחדא אהובי עמיתי מה"ר יודא יצ"ו על מכירת הספרים פסולים לכומרים, איני יודע היתר אם ידוע שאותן ספרים ספר יראתם² שמהן מזמרים ועובדים לע"ז כדאיתא להדיא בגמרא³ פ"ק דע"ז (יג, ב). אמנם אם אין ידוע מה היא הספר יש להתיר דתלינן ברוב ספרים, דרוב ספריהם מספרי

משפטים ספרי רפואות וספרי חכמות תכונה ותשבורת ומוזיקא. ואפילו אם הוא ידוע שספר יראתם אם אינו מוכר לכומר אלא לנכרי אחר, אפשר יש להתיר⁴ משום דאלפני דלפני לא (פקדינן) [קפדינן] גבי נכרי כדאיתא פ"ק דע"ז (יד, א)⁵.

ה"ר יצחק

ה"ר יצחק

ויש חולקים ב"ח י"וד סוף סימן קל"ט

כתב מהרא"י בכתביו (תרה"ד ח"ב) סימן כ"ז דספרי יראתם אסור למכור לגלחים אמנם אם אין ידוע מהו הספר פסול יש להתיר דתלינן ברוב ספריהם ספרי משפטים וספרי רפואות ותכונה ותשבורת ומוזיקא ואפילו אם הוא ידוע שספר יראתם הוא אם אינו מוכרו לגלח אלא לגוי אחר אפשר יש להתיר משום דאלפני דלפני לא פקדינן גבי גוי כדאיתא פרק קמא דעבודה זרה (יד א) עכ"ל. ונ"ל דאין לסמוך על אפשר זה להקל באיסור עבודה זרה דאין לנו אלא דברי התוספות שכתבו בפירוש פרק קמא דעבודה זרה (דף י"ד ב) בד"ה חצב קצבא שאסור אפילו לגוי אחר שאינו גלח דבודאי יתננו או ימכרנו לגלח וכן פסק בסמ"ג לאוין מ"ה (י ב) והוא מדברי ספר התרומה הקצר סימן קל"ח וכ"כ בהגהות מיימוני פ"ט דעבודה זרה (אות ה) דאסור לכל גוי ואין ראיה כלל מהא דאמר התם אלפני דלפני לא פקדינן דלא איתמר הכי אלא גבי לבונה דאפשר דמזבין ליה לגוי אחר וכן לענין שכונה דאפשר דלא מזבין ליה אבל בספרים פסולים הראויים לתפילה בבית עבודה זרה ושאר ספרי יראתם דאין ספק דהגוי יתננו או ימכרנו לגלחים הוי ליה כאילו מכרו ישראל לגלח עצמו גם מהרא"י עצמו בתרומת הדשן סימן רצ"ט כתב במסקנתו דיש לחלק דלא דמי לההיא דלבונה זכה ולפיכך נראה ברור דאין להשגיח בהאי אפשר שכתב מהרא"י להתיר ואסור למכור ספרי יראתם ותפילתם וכיוצא בהן אף לגוי אחר שאינו גלח והכי נקטינן ודלא כהגהת שלחן ערוך (סט"ו) דמסתפק וכתב שתי סברות ומסיק והמחמיר תבא עליו ברכה אלא אסור הוא מן הדין.

כא הוא עלמנו כרב אחר זה דברי הר"ן שכתב ומ"ה אם נחננו או מכנסו
 וכו' וגרסה פשוט דמ"ט ב"י דנתיב. לישראל לא מהני היינו שלא נחננו
 לו בדרך מהנה אלא בדרך פקדון ולא פקע שמים ממנו אבל בדרך מהנה
 פשוט דהוה כמכירה דחד טעמא הוא וכ"פ מו"ח ז"ל ובסימן קמ"ו
 סעיף ח' פסק רמ"א ע"פ בית יוסף
 דכל משמטי עבודה כוכבים הוה
 משכנה או מכרה ביטול ועיין
 שם בדבריו :
קמ"א (א) ואם אחד מהתערובות
 בו. זה נחבצר ס' ק"י ס"ח
 גם מה שכתוב כאן שאסור להטות
 לאחד מכולם נחבצר שם :
קמ"א (א) כל הצלמים בו.
 במתניתין פליגי רבי מאיר
 וחכמים דרי"ט ס"ל כיון שאותה גזרה
 נעבדה במקום אחד גזרין שאר
 המקומות בשבילו וחכמים לא גזרו

פתחי תשובה יורה דעה סימן קנא

לסחורה - עבה"ט דלא מפקדינן אלפני דלפני ועיין בתשובת חות יאיר סימן קל"ו בענין מה שקצת קלי דעת כשיש להם משפט עם אחד אצל שופט עובד כוכבים נותן או מפריז ליתן לו מתנה וכפי הנראה יש בזה איסור דלפ"ע. אחרי שב"נ מזהרין על הדינין ע"ש. ולפ"ד נראה לכאורה דאם אינו נותן המתנה ליד השר השופט עצמו אלא לעבדו שיתן לאדוניו או להשתדל עבורו בוודאי שרי אם הוא באופן שאין בו חשש גזל דהוי לפני דלפני ואי משום שזה שלוחו וכאילו נותן בעצמו ו"א דאין שליחות לעובד כוכבים עיין לקמן סי' קס"ט ס"ט בהג"ה. שוב מצאתי שבעל חו"י בעצמו בסי' קפ"ה העיר בזה על ענין אחר רק הוא תופס בפשימות כמאן דס"ל יש שליחות לעובד כוכבים לחומרא ואביאנו לקמן על דברי ההג"ה:

שו"ת חתם סופר ח"ו סימן י"ד

ומזה לא עסקינן, אך אנן עסקינן בהא דעבר על לפני עור שמכשיל השופט הזה שמקבלו וגורם לו לעוות משפט צדק שחייב מיתה ע"ז. ואפי' יתנהו לאחר כגון לאוהבו של השופט וכדומה שיתן לזה בחריקאו להטות לו משפט ג"כ עובר על לפני עור, ולא שייך כאן לפני דלפני דלא מפקדינן, כמו התם פ"ק דע"ז [י"ד ע"א], דהתם הישראל מוכר לנכרי שאינו מקריב לע"ז, רק שהנכרי מוכרו לאחר המקריבו, והלוקח הוא המכשיל את הלוקח השני, והישראל המוכר אינו משלחו למכור, ואינו נותן מכשול, אלא גורם שהראשון יתן מכשול להשני, ואהא לא מפקדינן, ומבואר בש"ע א"ע סוף סי' ה' דאפי' היה השני שלוחו של ראשון כיון שאין שליחות לגוי אין שלוחו כמותו, אלא שהמשלח נותן מכשול לשלוחו, והדר ה"ל הישראל המוכר שאינו שלוחו רק כלפני דלפני, אבל אם הישראל מצוה להגוי שיתן עבורו שוחד, נמצא מגיע השוחד להשופט בחריקאו, אע"ג דאין שליחות לגוי ולא לדבר עבירה, מ"מ הוי רק חד לפני ואסור, כיון שהישראל שולחו להשופט ליתן עבורו, והחילוק מבואר. וכל זה בדבר שהארמאי מצווה עליו מז' מצות, אך מה שרק אסור לישראל ולא לנכרי,